

LECH WYSZCZELSKI

WARSZAWA

POWSTANIE I ROZWÓJ WOJSKA POLSKIEGO W LATACH 1918-1921

Na tworzenie Wojska Polskiego, a zwłaszcza jego ogromny rozwój liczebny w latach 1918-1921, wpływ miały możliwości ekonomiczne państwa, bowiem wojsko pochłaniało większość jego dochodów. W oficjalnych danych zamieszczonych w *Roczniku statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej* podano, iż w latach 1918-1920 na ogólną sumę wydatków państwa, wynoszącą 72,6 mld marek polskich, na wojsko przeznaczono 42,3 mld¹. Zdaniem prof. Krzyżanowskiego wydatki na wojsko sięgały 75% budżetu państwa². Struktura tych wydatków była niekorzystna, bowiem tzw. wydatki wegetatywne (utrzymanie wojska) zbliżały się do około 2/3, a w 1920 r. blisko 90% wszystkich wydatków wojskowych. Zasoby krajowe uniemożliwiały pokrycie tych wydatków, dlatego zaciągano kredyty zagraniczne. Ich wielkość zużyta na cele wojskowe szacuje się na około 200 mln dolarów, czyli 73% wszystkich kredytów zagranicznych³. Ciężko to ogromnie na możliwościach ekonomicznych państwa i ograniczało także skalę mobilizacji wojennej społeczeństwa oraz rozwój Wojska Polskiego. Na jego rozwój liczebny wpływ miała także sytuacja demograficzna kraju, a przede wszystkim to, że nie wszystkie ziemie tworzące II Rzeczypospolitą były w analizowanych latach w ciągłym polskim władaniu. Co prawda możliwości mobilizacyjne mieszkańców II Rzeczypospolitej szacowane były na około 4 mln mężczyzn podlegających poborowi do wojska, ale były to dane teoretyczne, bowiem nie na wszystkich jej obszarach można było zarządzić pobór ze względu na ich czasowe zajmowanie przez wojska obce. Do tego tylko 2/3 ludności stanowili Polacy, a to głównie oni byli mobilizowani. W tych warunkach poborowi podlegało 2,6-2,8 mln obywateli Polski⁴. Tymczasem walki prowadzone niemal na wszystkich granicach państwa polskiego wymagały nadzwyczajnej mobilizacji i wystawienia bardzo licznej armii.

¹ *Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej za lata 1920-1922*, Warszawa 1923, cz. 2, s. 262.

² K. Krzyżanowski, *Wydatki wojskowe Polski w latach 1918-1939*, Warszawa 1976, s. 30.

³ Tamże, s. 56.

⁴ M. J. Szczepkowski, *Zarys organizacji Wojska Polskiego w latach 1918-1920*, Wojskowy Przegląd Historyczny 1990, nr 3-4, s. 6.